

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет технології виробництва і переробки продукції тваринництва
Кафедра технології виробництва продукції тваринництва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти

бакалавр на тему:

**«УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВІДГОДІВЛІ
МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ»**

Виконала: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Технологія
виробництва і переробки продукції тваринництва
спеціальності 204 Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва
ступеня вищої освіти магістр
групи 204ТВППТбд 41
Калюжна Яна Євгенівна
Керівник : Шостя А.М.
Рецензент: Усенко С.О.

Полтава – 2022 року

Зміст

	стор.
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
1.1. Організація потокової системи виробництва свинини	6
1. 2. Особливості роботи цеху відтворення та дорощування молодняку	8
1.3. Особливості відгодівлі різних статеві-вікових груп свиней	11
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ	23
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	29
3.1. Загальна характеристика ДПДГ «ім 9 січня» ІС і АПВ НААН	29
3.2. Організація роботи цеху відтворення	34
3.3. Організація роботи цеху дорощування	38
3.4. Удосконалення технологій відгодівлі молодняку свиней	40
ВИСНОВКИ	55
ПРОПОЗИЦІЇ	56
СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Галузь свинарства відіграє провідну роль у формуванні продовольчої безпеки населення України, де на споживання свинини у цілому в споживчому попиті припадає понад 40 %. Здійснені трансформаційні зміни на шляху до євроінтеграції спричиняють зміни розвитку та функціонування галузі. Впровадження міжнародних стандартів за потокового виробництва поряд із контролем якості продукції, підвищенням цін на енергетичні ресурси та загрозливого епізоотичного стану в Україні. Вихід з ринку фермерських господарств з виробництва та переробки продукції свинарства, потужно актуалізує вирішення проблем розвитку галузі.

В Україні розвиток свинарства в Україні є пріоритетною галуззю, яка за ефективністю, екологічністю та безпечністю виробництва вигідно вирізняється в цілому в агропромисловому виробництві.

Швидкий перехід від традиційного свинарства до промислового суттєво знизив чисельності поголів'я. Однак, кількість свиней в присадибних господарствах залишається займаючи більшу частину поголів'я. Спостерігається тенденція, до покращення інвестиційного клімату у галузі свинарства в напрямку створення промислових підприємств, що сприяє підвищенню експортного потенціалу України.

Збільшення обсягів виробництва у галузі свинарства забезпечується впровадженням у виробництво науково-обґрунтованих та енергоощадних технологій та комплектування сучасним обладнанням. При цьому сучасний стан розвитку свинарства передбачає ведення гуманне ставлення та забезпечення комфорту тварин для повного розкриття їх біологічного потенціалу.

Продуктивні якості свиней перебувають в залежності від рівня селекційноплемінної роботи в стаді, яка визначає , що включає виконання комплексу зоотехнічних заходів для якісного поліпшення свиней. Дані заходи спрямовані вирощування ремонтного молодняку на основі

використанням інноваційних методів відбору та підбору пар, підвищення репродуктивної здатності свиноматок та кнурів, підвищення конверсії, а також м'ясних якостей. Саме програмами селекції передбачено збільшення реалізації максимальної кількості ремонтного молодняку та спермодоз від кнурів-плідників пліпшувачів, нарощування обсягів відгодівлі гібридного поголів'я. Про те залишається актуальним вирощування та різних типів відгодівлі молодняка свиней.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Організація потокової системи виробництва свинини.

Індустріальна технологія виробництва продукції свинарства передбачає отримання в певному ритмі чи через однакові проміжки, часу, племінного чи товарного молодняку, який від підсосного періоду через дорощування та до закінчення відгодівлі з послідуючою відправкою на м'ясокомбінат. Це вимагає розрахунку необхідної кількості основних і перевірюваних свиноматок на фермі, що є визначальним фактором при виборі схеми й ритму потокового виробництва [29].

Безперервність і потоковість виробничого процесу на фермах залежать від тривалості більшості фаз репродуктивного циклу, ритму виробництва й кількості необхідних приміщень, які повинні відповідати фізіологічним потребам тварин. Це підтверджується тим, що організація безперервно-потокової і конвеєрної системи виробництва свинини потребує 300-400 і більше основних свиноматок. В разі, якщо свиноматок на фермі менше, краще застосовувати сезонно-турові опороси.

В цілому періоди відтворного циклу свиноматок передбачають перебування їх у циклі репродукції, тобто кількість днів, необхідних для підготовки свиноматок до парування, опоросу і підсисного вирощування поросят [28].

Вибрана технологія виробництва свинини залежить від тривалості різних фаз репродуктивного циклу, які визначають як загальну його тривалість, а також кількість опоросів, що одержують від однієї свиноматки за рік. Цей показник називають коефіцієнтом використання свиноматок; за ним оцінюють роботу свиноферми.

Як правило термін одного репродуктивного циклу визначає інтенсивність використання маточного поголів'я. В цілому репродуктивний цикл триває 155 днів (синхронізація охоти — 12, поросність — 115, і

підсисний період вирощування поросят 28 днів), то можна одержати від свиноматки 2,2 чи 2,4 опоросу на рік, а при репродуктивному циклі 195 днів — тільки 1,8 [26].

Процес синхронізації еструса та правильне осіменіння свиноматок, раннє встановлення поросності, загальна тривалість репродуктивного циклу, визначення кількості технологічних груп свиноматок, істотно впливають на організацію потоково-цехової технології виробництва свинини. При цьому ритм виробництва тісно пов'язаний з річним обсягом відтворення стада і планування приміщень. Забезпечення відповідного кроку ритму виробництва на свинокомплексі визначається як час, необхідний для формування наступної технологічної групи свиноматок для синхронізації у них стадій статевого циклу [4]. В цілому крок ритму відображає періодичність поновлення технологічного процесу відтворення стада.

Загальними рисами потоково-цехової системи виробництва

свинини є:

1. Періодичне отримання певної кількості поросят за визначеної технології (7, 8, 10 або 14 днів) кроки ритму протягом усього року.
2. Отримання опоросів протягом року від основних свиноматок та ремонтних свинок.
3. Формування груп свиноматок в момент синхронізації охоти та осіменіння відповідно до графіка і збереження таких технологічних груп на весь період поросності, опоросу й підсисного вирощування поросят.
4. Постановка різних виробничих груп свиноматок в секціях приміщень залежно від періоду відтворного циклу та забезпечення виробничим персоналом.
5. Дотримання прийнятого ритму виробництва для всіх виробничих груп тварин на фермі.

У світовому свинарстві найдоцільнішим є 7-денний ритм виробництва продукції свинарства [козловский 25, Методика38]. 7-денний ритм виробництва разом з кратним йому 21-денним проміжком між статевими

циклами у свиноматок забезпечує краще використання їх фізіологічних особливостей.

На виробництві використовують штучне осіменіння свиноматок від понеділка до п'ятниці забезпечує настання опоросів протягом виробничих днів тижня. [51, 53].

Підприємства з виробництва свинини можуть ґрунтуватись на повному циклі виробництва або бути спеціалізованими за окремим напрямом. Більша частина свинарських господарств в Україні базується на замкненому (повному) циклі виробництва - з отриманням поросят на основі власного маточного стада, подальшим дорощуванням та відгодівлею молодняку і по досягненні ним здавальної кондиції, реалізацією його на м'ясопереробні підприємства (рідше проведення забою на підприємстві). Зі спеціалізованих господарств основними є підприємства, що проводять закупівлю поросят з живою масою 10-30 кг і подальшою їх відгодівлею з метою реалізації на м'ясопереробні підприємства [8]. Значно менше спеціалізованих господарств, що займаються виробництвом та реалізацією поросят на відгодівлю. Передусім це пов'язано з нестабільністю вітчизняної економіки та суттєвими стрибками в попиті на молодняк для відгодівлі.

1.2. Особливості роботи цеху відтворення та дорощування молодняку

Потоково-цехова система виробництва базується на виробничій технологічній групі свиноматок в період синхронізованого еструса, фази поросності та підсисного вирощування є головною величиною для організації усього потоку виробництва та обороту стада. Групи свиноматок при їх формуванні у фазу синхронізації охоти і осіменіння залишаються без змін тільки 30 днів, тобто до встановлення поросності.

Відтворення стада ґрунтується на врахуванні біологічних особливостей тварин та організаційно-економічних вимог галузі. Йдеться про:

- своєчасне парування (штучне осіменіння);

- інтенсивне використання дорослих тварин та своєчасне їх вибракування;
- своєчасну заміну вибракуваних тварин продуктивнішим молодняком;
- збереження усього приплоду;
- підвищення плодючості;
- раціональне вирощування ремонтного молодняку;
- належну племінну роботу на підприємстві, спрямовану на поліпшення якості стада, тощо.

У галузі свинарства використовують такі типи відтворення :

Інтенсивний - коли тварини замінювали більш якісними, тобто кращими породами і племінними якостями.

Екстенсивний – якісних змін немає.

На практиці головним для одержання необхідної планової кількості поросят за прийнятим кроком ритму є визначення потрібної кількості свиноматок. Зумовлено це не тільки необхідністю одержувати таку кількість молодняка, щоб повністю забезпечити дорощування і відгодівлю, а й тим, що модульну (розрахункову) групу свиноматок визначають з розрахунком наукової організації праці і економічних показників всього підприємства.

Важливим є те, що постійна кількість свиноматок в одній технологічній групі на підсосі забезпечується тим, що у фазі первинного формування при осіменінні їх чисельність додатково збільшується на 40 % (25 — на перегули, 10 — на непередбачені опороси і 5% на травматизм та аборти). Для цього передбачають формування ремонтної групи свинок в кількості понад % від змінюваного поголів'я.

Формуванню ремонтної групи свинок враховують загальний рівень прохолостів протягом декількох років. Для цього з метою забезпечення планової кількості запліднених свиноматок у групі на фермі необхідно мати ще й резервну, чи так звану буферну групу свиноматок. Ця група складається з свиноматок, що надходять після відлучення поросят, невеликої кількості тих, які перегуляли з наступних технологічних груп та ремонтних свинок (до

20 %). Відповідно до ідентифікації тварин і станків кожна технологічна група свиноматок має свій порядковий номер, який зберігається за нею аж до відлучення поросят.

Інколи кількість ремонтних свинок, що переходять в основне стадо, може незначно змінюватись, що залежить від вибракування основних свиноматок, яке проводять після відлучення поросят. У середньому за рік на великих репродуктивних фермах вибраковують 35-40 % основних свиноматок [18]. Ремонтних свинок, які надходять в основне стадо, доцільно після осіменіння розміщувати в окремі станки, як правило в один ряд, утворюючи одну технологічну лінію. Це дає можливість краще організувати їх годівлю з урахуванням росту, розвитку й продуктивності.

Обов'язковою умовою є визначення настання поросності через 28-30 днів від доби осіменіння першої свиноматки із технологічної групи, які є прогнозовано умовно поросними. За групами цих свиноматок постійно спостерігають, щоб вчасно виявити незапліднених. Запліднених свиноматок нової технологічної групи переводять у спеціальне приміщення і розміщують в станках по 6-8 голів. Інколи на деяких підприємствах свиноматок утримують індивідуально до 36-42-денної поросності. Як правило, технологічні переваги індивідуального утримання свиноматок у період синхронізації охоти, а також виявлення поросності порівняно з груповим значні [Бугаєвский15].

В умовах промислових комплексів свиней, як правило утримують безвигульно в умовах обмеженого моціону, що проявляється у зниженні репродуктивної здатності кнурів і свиноматок. Це зумовлено не тільки недотриманням режиму годівлі та догляду за тваринами [9, 14].

Доведено, що при вирощуванні ремонтних свинок на племфермах та перевірюваних свиноматок в промислових репродукторах необхідно створювати кращі умови порівняно з іншими виробничими групами з організацією прогулянок, комплектування невеликих груп (по 5-6 голів у

станку) в приміщеннях, де мікроклімат регулюється — технологічним обладнанням [1, 3, 10].

Відповідно, до того що у приміщеннях де утримуються свиноматки в яких синхронізують статеві цикли. Оптимальною температурою у зоні розміщення поросних свиноматок є 14-18°C при відносній вологості повітря 65-70 %. Швидкість повітря при примусовій вентиляції необхідною умовою є 35- 40 м³/год на 100 кг живої маси тварин [30, 31, 41, 42, 46, 48].

Важливою умовою в утриманні умовно поросних свиноматок на 28-36 днів із групи умовно поросних свиноматок вилучають незапліднених тварин, а інших переводять на дрібно-групове утримання в кількості 6-8 голів у групових станках, де вони перебувають до 105-107-го дня поросності, з послідовним перегананням у свинарник-маточник до настання опоросу [ступак49].

Цілорічні опороси планують, виходячи з наявності на кожній фермі станкомісць. За прийнятими технологіями у господарствах глибоко поросних свиноматок за 7-10 днів до опоросу переводять встановленими технологічними групами в очищені й відремонтовані та продезинфіковані приміщення, які обладнують типовими станками для опоросу.

Відповідно до обраної технології передбачають необхідну кількість приміщень та станкомісць при використанні три - і двофазних системах вирощування та відгодівлі до 110 кг на комплексах з обсягом виробництва 12-24 тис. свиней за рік [52, 54].

1.3. Особливості відгодівлі різних статево-вікових груп свиней

Виявлено, що в умовах промислового виробництва свинини за цілорічного безвигульного утримання тварин, виникають розлади репродуктивної функції в наслідок погіршення резистентності свиноматок. Малорухомий спосіб утримання супроводжується майже у кожній третій тварини ожирінням, слабкістю ніг, та маложиттєздатним потомством [37].

Доведено, що режим обмежено вигульного й безвигульного утримання без істотного зниження продуктивності витримують лише свиноматки, яких до парувального віку вирощували в племінних господарствах при пасовищному утриманні з активним моціоном [6,7].

Залишається перспективним завезення племінних тварин із інших племінних господарств у спеціалізовані необхідну кількість ремонтних свинок практично неможливо. Це викликано недостатнім забезпеченням пробонітованими ремонтними свинками, тому ремонтувати користувальне стадо господарств необхідно власним молодняком.

Як відомо, у багатьох господарствах з обсягом відгодівлі свиней до 12 і 24 тис. голів за рік ремонтний молодняк відбирають від свиноматок племінної групи (племінне ядро), яка знаходиться в аналогічних умовах годівлі та утримання з свиноматками промислової частини стада. Однак аналізом роботи багатьох спеціалізованих господарств встановлено, що племінні групи свиноматок за показниками не відрізняються від промислового стада. Всі вони знаходяться у загальному виробничому потоці, особливих умов годівлі та утримання їм не створюють.

На великих промислових підприємствах ремонтних свинок відбирають від свиноматок малоцінних у племінному відношенні. При цьому критерієм відбору є кращий розвиток деяких поросят у підсисний період.

Серед основних етапів вирощування ремонтного молодняка в господарствах є оцінка тварин, після якої вибракуваних тварин переводять на відгодівлю. При безвигульному утримання, часто спостерігається їх скупченість, що стимулює погіршення розвитку кістяка, статевих органів, порушення статевої функції, що викликає зниження запліднювальної здатності, великоплідності і молочності. Дві третини його вибраковують з стада після першого опоросу [27].

Отже, у господарствах з потоково-цеховою системою виробництва свинарства склалася ситуація про те, що на промислових комплексах по відгодівлі 54 і 108 тис. голів свиней за рік повинні успішно функціонувати

племінні репродуктори. При цьому основним завданням, яке залишається для отримання висококласного молодняка є ремонт основного стада на комплексах. Це вимагає поліпшення системи відтворення стада у господарствах із відгодівлі молодняку свиней в кількості 12 і 24 тис. голів на рік, що сприяє підвищенню продуктивності маточного поголів'я. У зв'язку з цим, виникає необхідність для перегляду системи племінної роботи. Відповідно до роботи великих промислових комплексів, виникає необхідність ізоляції племінної групи свиноматок, створити необхідні умови для вирощування від них висококласного ремонтного молодняка із залученням ультрам'ясних тварин для промислової частини стада [10].

Успішне функціонування великих промислових комплексів потребує чіткої системи функціонування відтворення стада, підбору порід свиней і їх методів розведення.

Найбільш оптимальною системою виробництва свинини є триступінчаста система розведення на гібридній основі: племінне господарство — племінний репродуктор (господарство) — товарний репродуктор, де провідне місце відводять використанню двохпородних свинок [33, 34].

Спорудження чистопорідних племінних репродукторів в регіональних підприємствах із виробництва свинини із обсягами 12-24 тис. голів відгодівлі молодняку, щороку потребує комплектування основного поголів'я ремонтним в обсягах визначеним вибракуванням. При цьому основним показником продуктивності свиноматок промислового репродуктора, вважають при характеристиці тварин - міцність їх конституції, пристосованість до умов промислової технології.

Провідну групу свиноматок на товарному дво чи трипородному підприємстві створюють із залученням ремонтних свинок, вирощених у племінній групі, де отримані нащадки від промислового репродуктору переходять на етап відгодівлі [6]. Географічно згідно до плану підприємства

племінний репродуктор виокремлюють із сторони станції штучного осіменіння.

Промислове виробництво свинини передбачає в умовах племінної ділянки вирощування ремонтного молодняку на заміну вибракуваних свиноматок, які низько оцінені за репродуктивними якостями. Даних процес повторюють один чи два рази в рік за результатами опоросу та відгодівлі нащадків. В таких умовах вибракувати свиноматок необхідно систематично протягом року. В цьому випадку і ремонт стада набуває ритмічного й потокового характеру: регулярно, через однакові проміжки часу в буферну групу надходить відповідна кількість ремонтного молодняка. Вирощує і поставляє свинок спеціальний племінний репродуктор, робота якого підпорядкована режиму товарного репродуктора. З урахуванням показників продуктивності свиноматок і особливостей роботи племінних репродукторів визначають їх розміри та інші параметри [2].

Важливим є ремонт основного стада кнурів-плідників, яких щорічно бракують та вводять в основне стадо молодих кнурців-пліпшувачів оцінених за якістю нащадків. В умовах великотоварного виробництва ремонт стада здійснюють за рахунок власно вирощених ремонтних свинок. Однак, необхідною умовою залишається один раз у 2-3 роки для «освіження крові» комплектування стада із інших господарств для закріплення провідних племінних ознак.

На виробництві у ремонтну групу племрепродуктора відбирають від основних свиноматок за показниками багатоплідності не менше 12 поросят на один опорос.

В умовах потоково-цехової системи виробництва свинини за діючого племрепродуктора є необхідною умовою вибракування маточного поголів'я на товарному репродукторі [40].

Перш за все в основі ціленаправленої племінної роботи в умовах спеціалізованого свинарського підприємства є систематична оцінка та відбір тварин. Свиноматок племінної групи в умовах племінного репродуктору

тварин перш за все оцінюють за походженням, розвитком, конституцією, здоров'ям і продуктивністю, тоді як в умовах товарного виробництва за багатоплідністю дочок. Свиноматки племінної групи за сумарною оцінкою розвитку й продуктивністю повинні задовольняти вимоги класу еліта (не менше 90 %) і першого (близько 10 %). Свиноматок користувальної групи оцінюють за власною багатоплідністю та багатоплідністю їх потомства. Свинок до парувального віку вирощують на фермі племінного репродуктора і тут же оцінюють за власною продуктивністю.

Свиноматок племінного й товарного репродукторів оцінюють за такими показниками: кількістю народжених живих поросят, слабких і мертвих, виходом поросят до відлучення, прижиттєвою багатоплідністю (кількість поросят при народженні за весь період експлуатації свиноматки в стаді).

У племінній групі проводять оцінку свиноматок за показниками багатоплідності дочок, яких утримують на товарному репродукторі. Середню багатоплідність дочок при цьому визначають за результатами перших двох або трьох опоросів (не менше п'яти дочок для попередньої і не менше десяти — кінцевої оцінки). При цьому свиноматок товарного репродуктора оцінюють за відгодівельними і м'ясними якостями нащадків. Крім цього дана оцінка є груповою і повинна характеризувати все маточне стадо у користувальній групі. Вона ґрунтується на порівнянні й підборі породних або лінійних поєднань за відгодівельними та м'ясними якостями молодняка, який відгодовують на м'ясо.

Систематично в умовах племінного заводу чи репродуктору необхідно проводити оцінку щорічно по мірі завезення ремонтного молодняка в господарство (при завезенні з племзаводу і безпосередньо при їх використанні). Оцінка кнурів має особливе значення, оскільки впровадження штучного осіменіння дає змогу максимально використовувати кращих з них за спадковими якостями, а потокова система розведення — експлуатувати в одному й тому ж стаді необмежений час.

Для поновлення генетичного матеріалу на племінній частині племінного репродуктору основних кнурів-плідників у товарне господарство з потоковою системою виробництва свинини завозять у віці 7-8 міс живою масою 105-120 кг. Використання інтенсивно кнурів-плідників в межах станції штучного осіменіння розпочинають від 10-місячного віку при досягненні ним живої маси не менше 140 кг. Інтенсивність використання цих тварин залежить від статевої потенції тварин, а також кількості та якості спермопродукції. В умовах племінних репродукторів кнурів оцінюють за походженням, розвитком, конституцією і здоров'ям, за власною продуктивністю (відгодівельні і м'ясні якості). Усі вони повинні бути елітними.

За результатами науково-виробничих дослідів стало відомо, що використання слабо відселекціонованих батьківських та материнських форм імпортного походження є обмеженим через непристосованість до наших природно-кліматичних умов. При цьому впровадження методів схрещування і гібридизації значно спрощує ведення племінної роботи в товарному свинарстві. Найвагоміші результати цей прогресивний метод розведення має при наявності в організаційній структурі господарств племінних репродукторів, які забезпечують високоякісну материнську основу на чистопородній, чи двопородній (міжлінійній) основі.

І тепер реалізується широка селекційна програма із виведення нових генотипів на міжпородній і внутрішньопородній основі, що дозволило створити нову червоно-білопоясу породу м'ясних свиней. При цьому, для одержання помісного і гібридного молодняка свиней нині в республіці використовують поєднання кнурів внутрішньопородного типу УВБ-1 з свиноматками різних материнських форм. У останніх вдосконалення якісних показників маточного поголів'я у спеціалізованих свинарських господарствах залежить насамперед від продуктивності тварин, якими щорічно поповнюють стадо замість вибракуваних. Високу продуктивність можна одержати лише від здорових, відповідно підготовлених до

промислової технології тварин. Тому вирощуванню ремонтних свинок приділяють велику увагу, оскільки високоякісний ремонтний молодняк — запорука подальшого вдосконалення системи відтворення і підвищення продуктивності свиней.

Встановлені закономірності росту, розвитку та продуктивності молодняка від умов розведення, годівлі й утримання дозволяють вирощувати та успішно відгодовувати молодняк свиней, при забезпечені достатньої кількості вирощування ремонтного молодняка для задоволення потреб потоково-цехового виробництва.

З'ясовано, що для забезпечення 500 тис. основних свиноматок, на ремонт відбирають у 45 денному віці 500-550 тис. ремонтних свинок, з метою поповнення стада при умові вибракування 35-40 % свиноматок, або ж 175-220 тис. молодих ремонтних свинок перевірених за першим опоросом. Племінні господарства республіки в середньому за рік вирощують близько 140 тис. свинок. Цього поголів'я недостатньо навіть для ремонту провідних груп свиноматок товарних господарств. Тому в зв'язку з індустріалізацією товарного свинарства та враховуючи, що у найближчі роки племінне свинарство не зможе забезпечити зростаючу потребу в високоякісному ремонтному молодняку, нині гостро стоїть питання, де і як вирощувати його для господарств по виробництву свинини [15, 13].

Особливий вплив на ефективність вирощування молодняка здійснює загальний рівень годівлі у формі оптимізації росту, розвитку, продуктивності ремонтних свинок. Це дає можливість зробити такі висновки, що високий і середній рівень годівлі при вигульному утриманні тварин порівняно з низьким (нижче норми) сприяє швидкому росту ремонтних свинок, кращому загальному та статевому розвитку їх; у молодих тварин (7-9 міс) в результаті високого рівня годівлі заплідненість підвищується, а у свиней старшого віку (10-12 міс) - знижується; високий і середній рівні годівлі порівняно з низьким підвищують багатоплідність і молочність свиноматок, новонароджені

поросята краще ростуть; при вирощуванні ремонтних свинок високий і середній рівні годівлі з вигульним утриманням найбільш бажані.

Спосіб утримання значно впливає на результати вирощування ремонтного та відгодівлі молодняка. Зокрема, вигульне утримання може бути активним і менш активним. За першого режиму, це примусові прогулянки тварин в осінній, зимовий і ранньовесняний періоди та пасовищне утримання у весняно-літній. За другого типу - вільно-вигульного організм свиней є більш загартованим. Отримані поросята для вирощування ремонтного молодняка відбирають у 2-місячному віці незалежно від строків відлучення (у 45 днів чи 2 міс) класу еліта та першого, здорових з добрим апетитом, які мають не менше 12 добре розвинених і правильно розміщених сосків. Не можна брати поросят із гнізд, в яких у свиноматок недостатня кількість сосків, спостерігається кратерність їх та інші вади будови тіла. Звичайно, перевагу віддають тваринам з довгим тулубом, міцними ногами й конституцією, придатною для використання в умовах промислової технології. Короткі, надто вгородані поросята в подальшому відстають у рості. Кількість відібраних поросят повинна бути значно більшою, ніж потрібно для ремонту, оскільки не всі вони стануть елітним молодняком. Утримують їх до 4-місячного віку разом з відлученими поросятами. У багатьох племінних господарствах до зазначеного віку їх залишають у маточних станках, що дає можливість уникнути негативного впливу різних стресових факторів і сприяє точнішому виявленню генетичних можливостей вирощуваного молодняка.

По досягненню тваринами чотирьох місячного віку остаточно оцінюють і відбирають ремонтних свинок. В племінних господарствах умови годівлі та утримання ремонтного і призначеного для реалізації в інші господарства молодняка мало відрізняються. Тому не дивно, що потрапляючи на промислові комплекси, тварини підготовлені до утримання в таких умовах.

Відібраних ремонтних свинок у співвідношенні 1:1 до основних свиноматок, переводять на вирощування з послідуєчим осіменінням.

Запліднених тварин переводять у групу перевірюваних свиноматок. Отримані опоросів кращих тварин дозволяють їх переводити у основне стадо, решту вибраковуюють.

Серед найбільш пристосованих до відгодівлі свиней є промисловий комплекс із виробництва свинини «Калитянський» Київської області, який є моделлю в галузі технології виробництва свинини. Про вирощування здорового ремонтного молодняка на племінній фермі комплексу турбуються ще в період поросності племінних свиноматок. Саме в цей період (106-108 днів після осіменіння їх переводять у приміщення для опоросу [50].

Успішне використання досвіду різних племінних господарств дозволило створити сучасний репродуктор «Україна» Машівського району Полтавської області. У цьому господарстві (на племрепродукторі) поросят до 4-місячного віку дорощують у тих самих станках, де їх утримували в підсисний період.

Використання різних груп кормів зокрема концентрованих - дерті ячмінної, горохової та кукурудзяної, які згодують у вигляді сумішей. При цьому для здешевлення свинини в зимку додають трав'яне борошно, коренеплоди, мінеральні речовини, влітку - траву бобових та інших культур. Однак, при умові годівлі та утримання тварин до парувального віку їх можна утримувати у максимально наближених природних умовах, а при осіменінні в промислових приміщеннях [39].

Формування маточного поголів'я і підвищення інтенсивності його використання. Формуючи маточне поголів'я, необхідно враховувати систему розведення, яку прийнято в спеціалізованому господарстві. Найбільш поширеною і придатною для потоково-цехової технології виробництва свинини повинна бути триступінчаста система розведення: племінне господарство — племінний репродуктор господарства — товарний репродуктор [6].

Формування стада починають з племінного репродуктора. При цьому можна виділити дві його різновидності: відсутність поголів'я після реконструкції тієї чи іншої ферми для організації племрепродуктора або

після будівництва племрепродуктора; заміна малопродуктивного маточного поголів'я на існуючій фермі, яку будуть використовувати як племрепродуктор.

Ремонт маточного стада племрепродуктора здійснюють лише за рахунок молодняка, відібраного від свиноматок з двома й більше опоросами. Тому після першого завезення при комплектуванні племрепродуктора потрібне друге у кількості, необхідній для заміни вибракуваних свинок-першоопоросок. Наприклад, якщо перший раз було завезено 100 свинок, з них після першого опоросу вибуло 35-40, то для ремонту створюваного стада з племгосподарств необхідно на другий рік завести 50-60 [11]. Надалі відбір ремонтних свинок для племрепродуктора здійснюють від свиноматок з другим опоросом і, таким чином, припиняється завезення їх з племгоспів. Кнурців завозять з племзаводів щорічно або використовують сперму, одержану з племпідприємств.

Після правильно сформованого маточного стада необхідно організувати інтенсивне його використання, оскільки від цього залежить собівартість свинини. Під інтенсивністю використання свиноматки розуміють кількість опоросів її за рік (чим вона вища, тим більше виробляється свинини і тим нижча її собівартість). Вона також залежить від тривалості підсисного періоду, продуктивності свиноматок, проміжку часу між відлученням поросят і заплідненням тварин, від рівня зоотехнічної роботи.

Один цикл використання свиноматок триває трохи більше як півроку (114 днів поросності й 40-60 підсосу). При правильному використанні свиноматок за рік можна одержати майже два опороси, або 18-20 поросят.

На комплексах, де відгодовують 108 тис. свиней за рік, свиноматок використовують у середньому 30 міс, після чого вибракуваних заміняють молодими. Однак це залежить від умов вирощування ремонтного молодняка. Якщо свинки користуються активним моціоном, забезпечені необхідною кількістю високоякісних кормів, то строк використання їх на промислових

комплексах подовжується порівняно з вирощеними в умовах промислового комплексу [18].

Одним з ефективних способів підвищення інтенсивності використання основних свиноматок є зменшення тривалості підсисного періоду. Якщо він триває 45, 40, 30 і 21 день, цикл використання свиноматки зменшується від 180 до 154-135 днів, а інтенсивність використання зростає до 2-2,3 опоросу за рік [ВНТП 2005].

За даними академіка О. В. Квасницького, молоко свиноматок задовольняє потребу поросят-сисунів у білку у віці 10-20 днів на 75%, 20-30 - на 61,4, 30-40 - на 48,2, 41-50 - на 29,3 і у віці 51-60 днів - тільки на 17 %. При недостатній годівлі свиноматок поросята ще гірше забезпечуються протеїном материнського молока. Отже, при повноцінній годівлі лактуючих свиноматок молодняк з материнським молоком одержує необхідну кількість енергії і протеїну лише до 2-3-тижневого віку [55]. Потреба в основних поживних речовинах, необхідних для росту, забезпечується за рахунок підгодівлі. У цей час молоко матері не відіграє великої ролі в годівлі молодняка, а утримання його під свиноматками затримує строк наступних опоросів і таким чином зменшує вихід поросят від свиноматки за рік.

Зменшення тривалості підсисного періоду позначається негативно на відтворній здатності свиноматок у наступні опороси. Нормальна фізіологічна охота, як правило, настає в середньому через 3-15 днів після відлучення поросят.

Доведено, що у середніх господарствах осіменяти свиноматок найдоцільніше спермою висококласних кнурів, яких утримують на спеціалізованих станціях по штучному осіменінню. Незалежно від того, яку форму штучного осіменіння застосовують у господарстві, ритм відтворення вимагає відповідно й цілорічного ритмічного використання кнурів-плідників, яких утримують в господарстві, чи на станції по штучному осіменінню тварин.

У практиці свинарства виділяють три види відгодівлі: інтенсивна м'ясна, беконна і сальна (жирна). Відповідно до виду відгодівлі отримують

різні категорії вгодованості свиней. Так, при м'ясній відгодівлі свиней годівлю необхідно проводити нормовано, що дозволить, отримувати нежирні туші молодняка свиней. Відгодівлю розпочинають у віці чотирьох місяців із живою масою 45-50 кг, а завершують по досягнення ними живої маси 95-105 кг. В разі використання для відгодівлі м'ясних порід і їх помісей високу м'ясність туш при забої можна отримувати досягненню молодняка живої маси 115-120 кг, як правило це відбувається у віці 6-7-8 місяців.

Особливої уваги заслуговує беконна відгодівля молодняка свиней. Даний тип відгодівлі є різновидом м'ясної відгодівлі. Бекон називають молоду свинину, приготовлену у вигляді смужок спеціально розібраних і особливим чином просолених туш, без голови, хребта, лопаток і нижніх частин ніг. Кожна така половина повинна мати соковите м'ясо і щільне сало білого кольору. Бекон є високо поживним смачним продуктом, для беконної відгодівлі є певні вимоги до молодняка і його годівлі. Свині, котрих відгодовують на бекон, повинні мати довгу і пряму спину, добре розвинений м'ясистий окіст, а також негрубу, середньої довжини голову, тонкі кістяк і ноги.

За наявності дешевих кормів перспективною залишається відгодівля свиней до жирних кондицій, коли живу масу доводять до 160-200 кг і більше, досягають середньодобового приросту 650-700 г і вище. При цьому, чим інтенсивніша відгодівля за рахунок об'ємних кормів спостерігається нижча собівартість свинини. Найкраще підходять для інтенсивної відгодівлі картопля, кукурудза, ячмінь, горох, бажані добавки відвійок, у літній час потрібно використовувати траву. Важливим є те, що отримане м'ясо після відгодівлі свиней до жирних кондицій, більш «зріле», вище за калорійністю, містить менше вологи, воно яскраво-червоного кольору, сало щільне, зернисте, біле. Успіху відгодівлі сприяє спокій, тиша, суворе дотримання режиму годування.

Важливим є те, що в заключний період відгодівлі (за один-півтори місяці до забою) з раціону виключають корми, що негативно впливають на

якість сала: овес і макуху.

За дією на якість свинини корми поділяються на такі, що:

- забезпечують високу якість м'яса та сала: зернові - ячмінь, пшениця, жито, горох, просо; соковиті - буряк цукровий та кормовий, морква, гарбуз, картопля; зелені - конюшина, кропива; корми тваринного походження – сироватка незначно знижують якість м'яса і сала: гречка, пшеничні і ячмінні висівки, кукурудза. При використанні цих кормів у рівних кількостях із кормами першої групи якість свинини не знижується;
- сильно знижують якість свинини: барда, макуха, соя, овес. При використанні таких кормів, особливо в заключний період відгодівлі, сало втрачає щільність та зернистість, швидко жовтіє при зберіганні. На якості сала негативно позначаються також харчові та столові відходи, споживання яких потрібно максимально знижувати за один-півтори місяця до забою свиней.

Таким чином, для кращого використання можливостей племінного свинарства необхідно забезпечити поліпшення умов годівлі, утримання та матеріально-технічної бази, а також вирощувати племінний молодняк відповідно до системами розведення та гібридизації.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Метою досліджень було проаналізувати технологію м'ясної відгодівлі молодняка свиней та запропонувати шляхи її удосконалення.

ТОВ «Агофірма Петрівське» є багатогалузевим господарством із добре розвиненою кормовою базою, що гарантує інтенсивний розвиток галузей тваринництва, зокрема свинарства.

Племінна база у галузі свинарства представлена такими породами свиней, як: велика біла, ландрас, п'єтрен і термінальні кнури. На базі господарство успішно функціонує товарна ферма з розведення свиней великої білої породи, де успішно використовують у якості батьківської форми свиней м'ясного внутрішньопородного типу УВБ-3 та материнської форми УВБ-2. Крім того використовують успішно. Утримання свиней проводиться по добре відлагодженій традиційній технології, напування проводиться при використанні соскових поїлок. Годівля проводиться комбікормами власного виробництва із додаванням балансуючих добавок.

Використання кормів власного виробництва дозволяє чітко дотримуватись екологічних вимог, у тому числі і до м'ясної продукції.

Годівлю поголів'я свиней проводять комбікормом гарантованої якості, що виготовляється з використанням сучасного обладнання у приміщенні кормоцеху (Рис. 2.1.). Його продуктивність — 10 тонн за зміну. Компонентами для комбікорму є зернові фуражні культури, що вирощуються на полях господарства, а також кормові інгредієнти власної переробки — соєвий жмих та соняшникова макуха.

Рецепти комбікормів складаються, виходячи із фізіологічного стану та продуктивності тварин. Потребу тварин в білку та енергії регулюють вмістом соєвого жмиху та кукурудзи, з мінеральних добавок додається сіль та крейду. Дана рецептура є одним із шляхів виробництва екологічно чистої тваринницької продукції.

На сучасному етапі розвитку свинарства впровадження ефективних методів підвищення продуктивності свиней є єдино можливим шляхом виходу його з кризового стану є інтенсифікація виробництва на інноваційній основі.

Рис. 2.1. Цех для приготування різних типів комбікормів.

У ТОВ «Агофірма Петрівське» свинарство розвивається динамічно за рахунок міцної кормової і бази та організації племінної роботи у традиційних приміщеннях (Рис. 2.2.). Застосовується чистопородне розведення, кваліфіковані селекціонери не допускають виникнення інбредної депресії. Основна кількість тварин відноситься до класу еліта. Розводять такі лінії: Свата, Драчуна, Лафета, Леопарда, Валіанта, Чемпіона; родини свиноматок: Волшебниці, Тайги, Сої і Герані.

У господарстві розводять велику білу породу свиней є однією з найстаріших і найбільш поширених не тільки в Україні, але і в усьому світі. Її розводять майже в усіх областях країни.

Рис.2.2. Приміщення для утримання свиней

Свині великої білої породи які розводяться в господарстві характеризується міцною конституцією, високими репродуктивними якостями, скоростиглістю, м'ясними якостями. Селекційна робота дозволила отримувати таку продуктивність: багатоплідність - 10,8-11,4 поросяти на опорос, молочність – 76-85 кг, маса гнізда при відлученні 185-200 кг, відгодівельні та м'ясні якості - на рівні вимог класу еліта.

Для одержання помісного молодняку свиней, свиноматок внутрішньопородного типу у великій білій породі УВБ-1 схрещують з кнурами м'ясного напрямку продуктивності УВБ-3.

Система розведення свиней у даному господарстві базується на таких принципах:

- у племінній групі основного стада свиней буде вестися чистопородне розведення;
- у товарній групі використовується промислове схрещування або гібридизація.

Останніми роками пропонується селекція на спеціалізовані лінії за обмеженою кількістю ознак. У спеціалізованих батьківських лініях селекцію ведуть на одержання високих показників м'ясних і відгодівельних якостей і при помірних показниках відтворних ознак. Селекцію у материнських лініях ведуть на високу відтворні якості при помірних показниках м'ясності. Відтворення стада ведуть за системою турових опоросів, яка передбачає:

– для основних свиноматок перший тур опоросів у січні-лютому, парування у вересні-жовтні, другий тур опоросів у червні-липні, парування у березні-квітні;

– для перевіряючих свиноматок третій тур опоросів проводять у травні у літніх таборах; парування у січні.

Перше парування ремонтних свинок у племінному ядрі проводять у віці 9–10 місяців при досягненні живої маси 120–130 кг. У товарному репродукторі, відповідно 11–12 місяців, 110–120 кг.

Ремонтних кнурів допускають до парування (взяття сперми) при досягненні живої маси 130–150 кг, у віці 11–12 місяців.

Технологія вирощування поросят передбачає:

1. Відлучення поросят проводяться в племінній групі в 60 днів, в товарній групі в 45 днів. Опороси приймаються в індивідуальних станках, обладнаних захисними перегородками, які застерігають від задавлювання поросят.

2. Після закінчення опоросу, що контролюється виходом посліду з обох рогів матки, поросят відривають (відрізають) пуповину, залишаючи 5–7 см, дезінфікують розчином марганцю або перекисом водню, обтирають і поміщують в спеціальний ящик.

3. Підсадка поросят для першої годівлі проводиться після закінчення опоросу, але не пізніше ніж через 1,5–2 години після народження.

4. Закріплення поросят за сосками проводиться з урахуванням молочності сосків і розвитку поросяти: слаборозвинутих поросят підсаджують до передніх сосків (як більш молочних), а міцних – до задніх.

5. Для профілактики анемії поросяткам роблять ін'єкцію одного із препаратів: фероглюкіну (1 мл), феродексу (2,5 мл) або урозферану (3 мл) на третій день і повторно на 14 день.

Привчання поросят до поїдання кормів починається з 5–7 дня життя спеціальними престартерними комбікормами. При згодовуванні комбікормів досхоchu, починаючи з 10 дня життя, жива маса поросят в 2-місячному віці досягає 18–20 кг. Витрати корму за період вирощування складають 20–25 кг.

6. При відлученні свиноматок переганяють в групу холостих, поросят залишають в індивідуальному станку, не змінюючи складу, норм, режиму годівлі і напування протягом 2 тижнів.

Вирощування ремонтного молодняка. Для відтворення і ремонту стада проводять вирощування ремонтного молодняка в своєму господарстві із розрахунку 25% від основних свиноматок.

Головне завдання господарства в області відтворення – раціональне використання маткового поголів'я з метою отримання максимальної кількості поросят.

Структура стада не залишається постійною, змінюється по сезонах року – від терміну опоросу маток, реалізації племінного і відгодівельного молодняка.

Мета і завдання досліджень. Основною метою проведених досліджень було визначити ефективність використання внутріпородного типу свиней УВБ-1 при поєднанні з великою білою породою свиней УВБ-3. Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі завдання:

- провести порівняльне вивчення окремих господарських та біологічних особливостей одержаного молодняка різного походження

Виконання першого поставленого завдання відбувалось шляхом камеральної обробки матеріалів відомостей бонітування стада та рівня продуктивності свиней внутрішньопородного типу УВБ-1 великої білої породи у ТОВ «Агрофірма Петрівська»

Проведення другого етапу роботи проводили в умовах ТОВ

«Агрофірма Петрівська» Полтавського району Полтавської області згідно методичної схеми 2.1.

У виконанні експерименту було використано 10 свиноматок внутрішньопородних типів УВБ-1 та УВБ-3 у великій білій породі з різною кількістю опоросів, а також по 2-3 кнури зазначених генотипів. За принципом аналогів свиноматок розподілили на 2 піддослідні групи. За якістю нащадків проводили оцінку 12 голів молодняку свиней кожного поєднання методом контрольної відгодівлі.

Схема 2.1.

Методична схема досліджень

Піддослідні групи	Поєднання		Молодняк на відгодівлі за нормою
	матки	кнури	
I	УВБ-1	УВБ-3	12
II	УВБ-1	УВБ-1	12

I група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-3 (кнури)

II група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-1 (кнури)

n- кількість молодняку у групі

Годівлю молодняку проводили згідно норм, двічі на добу з вільним доступом до корму і води. Аналіз конверсії корму проводився по його поїдаємості. Програми годівлі складались диференційовано для кожної виробничої групи свиней згідно зоотехнічних норм. Тип годівлі був концентрованим.

Піддослідних свиноматок оцінювали за показниками відтворювальної здатності: кількість живих і мертвих поросят при народженні; великоплідність; маса гнізда при народженні та відлученні.

Отримані результати досліджень обчислювали методом варіаційної статистики за Плохінським Н.А. [45].

Відповідно до апробованої схеми породної гібридизації у провідних підприємствах із виробництва свинини в Україні у господарстві впроваджується розподіл на батьківські й материнські породи та створення гібридних тварин з високим рівнем продуктивності відповідно до наведеної схема 2.1.

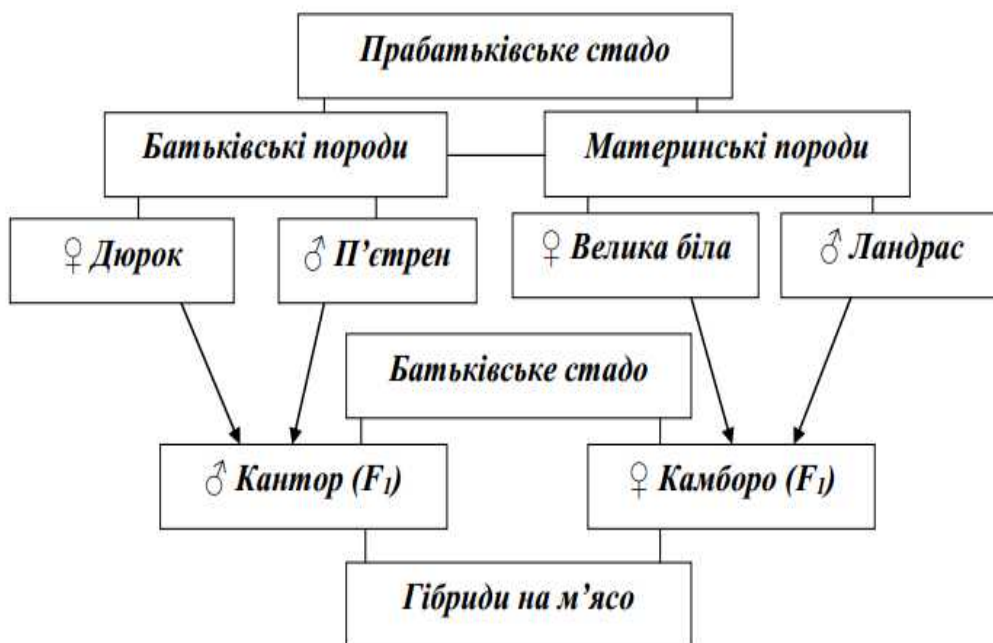

Схема 2.1. Одержання гібридного 4-порідного молодняка

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Загальна характеристика ТОВ «Агрофірма «Петрівське».

Земля та майновий комплекс ТОВ «Агрофірма «Петрівське» розташовані на території Полтавського району. Дане господарство виробляє і реалізує елітне насіння зернових, зернобобових культур і багаторічних трав.

ТОВ «Агрофірма «Петрівське» є базою для випробування та впровадження ефективних наукових розробок науковців Полтавської державної аграрної академії.

Дане господарства проводить успішну роботу із науковцями Полтавської державної аграрної академії в напрямку поглибленої селекційної роботи із стадом свиней великої білої породи, в результаті якої було апробовано у 1985 році новий заводський тип з високими відгодівельними якостями, який успішно використовується в регіональних системах розведення. На сьогодні проводиться активний пошук ефективного використання племінного поголів'я за чистопородного розведення і гібридизації.

Площа сільськогосподарських угідь у господарстві складає 3350 га , у тому числі 3326 га ріллі. (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

Площі сільськогосподарських угідь ТОВ «Агрофірма Петрівське» у 2013-2016 роках

	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	
				план	Факт
Площа с/г угідь	3350	3350	3350	3350	3350
Площа ріллі	3326	3326	3326	3326	3326
Площа зернових культур	1085	1260	1341	1082	1172

Галузь тваринництва представлена 1150 голів великої рогатої худоби, із них 420 корів, 1540 голів свиней, в тому числі 140 основних свиноматок.

Дані про наявність поголів'я тварин за період 2014-2016 років представлені у таблицях 3.2. та 3.3.

Таблиця 3.2.

**Динаміка поголів'я сільськогосподарських тварин у ТОВ
«Агрофірма «Петрівське» за 2013-2016 роки.**

Річне поголів'я тварин, гол.	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік		у % до плану	+,- до минулого року
				план	Факт		
Поголів'я худоби:							
ВРХ-всього	1130	1112	1078	1100	1150	104,5	+ 72
В т.ч. корів	420	420	420	420	420	100	-
Свиней-всього	1187	1277	1540	1500	1540	102,7	-
В т.ч. основних свиноматок	140	140	140	420	140	100	-
Одержано приплоду:							
Телят-всього	413	415	407	440	454	103,2	+ 47
В т.ч. від корів	366	353	342	360	364	101,1	+ 22
Поросят-всього	3041	3693	3829	3600	3760	104,4	-69
В т.ч. від основних свиноматок	2267	2737	2609	2700	2420	89,6	-189
Телят на 100 корів	81,6	80,3	77,2	88,0	89,0	101,1	+11,8
Поросят на 100 основних свиноматок	2172	2638	2735	2571	2686	104,5	- 49

ТОВ «Агрофірма Петрівське» займається вирощенням сільськогосподарських культур на площі 3326 га орної землі. В господарстві впроваджено 4 науково обґрунтованих сівозміни, які забезпечують стабільну врожайність і покращують структуру і якість ґрунтів. Машинно-тракторний

парк повністю забезпечує потреби рослинництва в техніці. Застосовується різні технології обробітку ґрунту. Доочистка просушування і зберігання зернових здійснюється на власному елеваторі.

У господарстві за останні роки велику увагу звертають на:

- Зменшення хімічного навантаження
- Впровадження біометодів в рослинництві
- Збільшення використання біологічних органічних добрив
- Покращення якості ґрунту
- Вирощення екологічно чистої продукції.

Завдяки впровадженню енергозберігаючих технологій, кращих сільськогосподарських культур, науково-обґрунтованих сівозмін і працівники галузі рослинництва протягом останніх років отримують стабільно високі врожаї.

В середньому за п'ять останніх років одержано урожай зернових – 50,5 ц/га, в тому числі: озимої пшениці – 55,4 ц/га, кукурудзи на зерно – 86,0 ц/га, сої – 21,2 ц/га, соняшнику – 27,4 ц/га.

Господарство реалізує: насіння високих репродукцій озимої пшениці, - ярового ячменю, вики ярої, сої, люцерни, кукурудзи та соняшнику.

На прикладі ТОВ «Агофірма Петрівське» можна розглядати можливість сталого розвитку галузей тваринництва - скотарства, свинарства, птахівництва, вівчарства, бджільництва та кормовиробництва. Так, рівень молочної продуктивності сягає 7126 кг за рік на фуражну корову, середньодобові прирости ВРХ на відгодівлі склали 800 г, вихід телят 85%, а прирости свиней на відгодівлі – 650 г, вихід поросят на 1 основну свиноматку – 22 гол..

Розвиток галузі скотарства. Маючи добру кормову базу, достатню кількість поголів'я великої рогатої худоби переважно української чорно-рябої та айширської молочних порід, постійно проводяться роботи по збільшенню чисельності поголів'я та підвищення його продуктивних якостей в напрямку молочності корів (Рис.3.1).

Рис.3.1. Молодняк айрширської породи.

На даний час у господарстві успішно працює молочна ферма із прив'язною системою утримання на 250 голів корів із доїнням у молокопровід і сучасною імпортною системою доїння та контролю цих процесів. У літній період (із квітня по жовтень) корови знаходяться на літньому таборі, де використовуємо унікальну систему утримання дійних корів, при якій вони (корови) споживають повнораціонну кормову мішанку та одночасно випасаються на природніх пасовищах. Доїння здійснюється у на доїльній площадці на 48 доїльних місцях з сучасним обладнання, де молоко не має доступу до повітря та з повністю автоматичною системою промивки (Рис.3.2).

Рис.3.2. Утримання корів у лагері.

Показники якості молока:

- жир - 3,7 - 3,9 %;
- соматичні клітини - 110 - 120 тис/мл;
- білок - 3,2;
- бактеріальна забрудненість - 2 - 4 тис. клітин/мл.

Племінний завод із розведення великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної породи:

- Поголів'я ВРХ - 860 гол
- В тому числі корів - 420 гол
- Удій на 1 корову за 2016 рік $\approx$ 7160 кг
- Середньодобові прирости на вирощуванні - 800 г
- Вихід телят - 85 %.

Племінний репродуктор із розведення свиней великої білої породи:

- Поголів'я свиней - 1978 гол
- У тому числі свиноматок - 80 гол
- Вихід поросят від 1 свиноматки за рік - 22 гол
- Середньодобові прирости на відгодівлі - 650 г

На рік у господарстві заготовляється 0,75 тисяч тонн сіна, 3 тисяч тонн бобового сінажу, 3 тисячі тонн силосу, 2 тисячі тонн концентрованих кормів.

Для виготовлення комбікорму гарантованої якості та складу використовують сучасний комбікормовий агрегат із комп'ютерною системою управління виробничими процесами. Його продуктивність - 10 тонн за зміну. Компонентами для виготовлення є зернові фуражні культури, що вирощуються на полях господарства, а також продукти власної переробки - соєвий жмх та соняшникова макуха. Для зменшення витрат на утримання худоби, її оздоровлення та ремонт приміщень використовують давно забуті, але дуже продуктивні, літні табори для корів та молодняка..

Господарство успішно надає базу для проходження практики та тренінгів для студентів Полтавської державної аграрної академії.

3.2. Особливості оцінки і використання кнурів-плідників

Ефективна і ритмічна робота підприємства з виробництва свинини є можливою лише при щорічному ремонті стада як за рахунок закупівлі висококласного племінного молодняка з інших господарств, так і власного вирощування.

Ефективне відтворення поголів'я свиней в господарствах залежно від їх типу та об'ємів виробництва забезпечується відповідною структурою стада - співвідношенням різних статевовікових груп тварин. В дослідному господарстві для безперервного ритмічного відтворення поголів'я та планомірного виробництва свинини із закінченим циклом виробництва (відтворення, вирощування, відгодівля свиней) за умови використання штучного осіменіння структура стада має такий вигляд: свиноматки - 10%; поросята до 2-місячного віку - 22,6; поросята групи 2-4 міс. - 19,7; ремонтний молодняк - 2,2 і відгодівельне поголів'я - 48,5%.

Важливе значення у структурі стада має віковий склад кнурів та основних свиноматок. У зв'язку з необхідністю щорічної заміни 25-40% тварин

основного стада, в господарстві налічується 15 основних кнурів, із них віком до 2 років 30 %, від 2 до 3 років – 70%.

Генетичний потенціал кнура суттєво впливає на рівень продуктивності свиноматок, а також в цілому на стадо. Інтенсивне використання кнура з застосуванням штучного осіменіння дає змогу отримати від нього до 10 тис. порослят. У господарстві кнурців вводять у стадо у віці 7-8 місяців з живою масою 110-130 кг.

Рівень годівлі кнурів-плідників у період у злучний період високий згідно кормових норм. Вміст сухих речовин у кормах для молодих кнурців, що інтенсивно ростуть, повинен становити 1,7 кг, для дорослих – 1-1,3 кг на 100 кг живої маси при концентрації енергії 1,28 корм. од. в 1 кг сухої речовини або 1,1 корм. од. в 1 кг повноцінного комбікорму.

Норми годівлі кнурів-плідників оптимізують в залежності від живої маси, кондиції та режиму використання (табл. 3.3.).

Таблиця 3.3.

Норми годівлі кнурів-плідників

Жива маса кнурів, кг	Потрібно на добу на 1 голову											
	у не парувальний період						у парувальний період при інтенсивному використанні					
	Обмінної енергії, МДж.	перетравного протеїну, г	кухонної солі, г	кальцію, г	фосфору, г	каротину, г	кормових одиниць, кг	перетравного протеїну, г	кухонної солі, г	кальцію, г	фосфору, г	каротину, г
<i>Кнури до двох років</i>												
140 - 160	39,9	420 - 430	35	23	16	30-50	4,3	550-645	40	28	21	70-90
160-180	42,2	440 - 460	40	25	18	35-55	4,5	585 - 675	45	29	23	75-100
180-200	43,3	450-470	45	27	20	35-55	4,9	640 - 735	50	30	24	80- 120
200 - 250	48,8	480- 530	45	29	22	40-60	5,2	675 - 780	50	30	25	85-150
250 - 300	51,0	510-550	50	31	24	50-70	5,3	630- 795	55	34	28	90-180
<i>Кнури старші двох років</i>												
200 - 250	38,8	385 -410	35	21	17	40-50	4,5	585 - 675	35	29	21	45-80
250- 300	42,2	420 - 440	40	24	19	50-60	4,3	640 - 735	40	30	24	65-120
300 - 350	40,6	460 - 480	45	26	20	60-70	5,0	650- 750	45	33	25	80- 140
350 -400	49,9	500 - 520	50	28	25	70-80	5,2	670 - 780	50	34	28	90- 160

Згодовують комбікорми у вигляді вологих мішанок. Годівлю кнурів проводять двічі на добу: о 8-й та 17-й годині. Об'єм кормів згідно з раціоном для кнурів-плідників повинен бути невеликим.

Кнурів утримують у світлих, добре вентиляованих приміщеннях при температурі повітря 18-20⁰С, відносній вологості 40-75%, вмісту аміаку 20 мг/м³, використовуючи індивідуальне утримання, де на одну голову припадає 7 м² площі станка відповідно. Підлога достатньо міцна, не слизька, стійка до впливу стічної рідини, водонепроникна. Фронт годівлі повинен становити менше 45 см на одну тварину.

До садки на чучело привчають молодих кнурів розпочинаючи у 180-240 денному віці. Після привчання до садки на чучело у кнурців щотижня одноразово отримують еякуляти незалежно від використання їх для осіменіння.

Пункт штучного осіменіння обладнаний приладами для оцінки якості сперми – мірним циліндром (визначення об'єму еякуляту), мікроскопом (визначення концентрації спермійів та їх рухливості), термостатом (для підготовки спермдоз), куллером (зберігання сперми).

3.3. Особливості технології експлуатації свиноматок

Максимальне використання свиноматок є основною запорукою отримання від них якнайбільшої кількості повноцінних поросят. Від результатів раціонального використання свиноматок значною мірою залежить рентабельність галузі свинарства в господарстві.

Виявляють охоту у свиноматок за зовнішніми ознаками, а рефлекс нерухомості — за допомогою кнура-пробника. Для більш точного настання періоду у самок проганяють кнура-пробника проходом уздовж станків з індивідуальним утриманням свиноматок і спостерігають за їхньою поведінкою. При цьому використовують кнурів-пробників 1 раз у 2 - 3 дні по 35-45 хв уранці та ввечері при дворазовому виявленні свиноматок в охоті.

Охоту у свиноматок виявляють один раз на добу — уранці. При цьому перше осіменіння проводять о 17 годині цього самого дня, а друге — уранці наступного. Такий режим роботи є найбільш раціональним. Так як збігається із настанням овуляції.

Осіменіння свиноматок проводять нефракційним методом. Для цього сперму попередньо розбавляють з таким розрахунком, щоб в одній дозі об'ємом 100 мл містилось 3-5 млрд сперміїв. При цьому методі осіменіння свиноматкам вводять розбавлену сперму в один прийом шляхом натискання рукою на флакон приладу виробництва фірми Мінітюб.

Дозволяється осіменяти спермою з рухливістю не менше 60%. Осіменяють свиноматок в індивідуальних станках. Перед осіменінням проводять туалет зовнішніх статевих органів розчином фурациліну 1:5000.

Для штучного осіменіння свиноматок фракційним методом флакон заповнюють розбавленою спермою в кількості 35-40 мл, де повинно бути 3 млрд прямолінійно-рухливих сперміїв

Після введення катетера в статеві шляхи свиноматки при натисканні сперма надходить через канал у катетер. Після введення сперми катетер обережно виймають із статевих шляхів свиноматки (Рис.3.7.).

Свиноматок, яких осіменили, витримують в індивідуальних станках не менше двох діб.

Діагностика поросності проводиться із застосуванням ультразвукового приладу MS Multiscan на 28-30 доби умовної поросності, коли можна візуалізувати матку та її вміст на ранній стадії поросності.

3.4. Технології забезпечення життєдіяльності поросних свиноматок

Під час поросності організм свиноматки активно засвоює поживні речовини, які повинні забезпечити власні потреби і ембріонів, а також створити резерв на період лактації. Найбільш інтенсивно асиміляція речовин свиноматками відбувається на початку та останній місяць поросності. Це обумовлено нерівномірним ростом і розвитком плодів. У перший місяць зародок важить у середньому 4-5, у другий - 155-160, у третій - 550-560, а перед народженням - 1000-1400 г. У зв'язку з цим, раціон для свиноматок повинен забезпечувати не тільки їх нормальну вгодованість, але й задоволення потреб плодів у поживних речовинах, а також можливість створення запасу, який потім буде використаний на утворення молока.

Молодим поросним свиноматкам поживні речовини необхідні ще й для росту, а їх жива маса під час вагітності повинна підвищитись на 40-60, а дорослих свиноматок - на 25-35 кг.

Багатоплідність, виживання зародків та їх розвиток можуть бути на низькому рівні при оптимальному забезпеченні свиноматок поживними речовинами та належними умовами їх утримання.

Годівлю поросних свиноматок проводять 2 – 3 рази на добу. Проте, в цілому, тварина однаково повинна споживає 3 кг корму на 100 кг живої ваги. Збільшення об'єму щоденної даванки супроводжується перевантаженням шлунково-кишкового тракту кормовими масами, що може негативно позначатись на рості і розвитку плодів, через значний об'єм репродуктивної системи свиноматок в цей період. Норми та примірні раціони для годівлі поросних свиноматок наведені (табл. 3.4; 3.5).

Таблиця 3.4.

Норми годівлі поросних свиноматок інтенсивних генотипів в перші 84 дні поросності, на голову за добу

Нормовані показники	Жива маса, кг					221 і вище
	120-140	141-160	161-180	181-200	201-220	
Комбікорм, кг	2,2	2,45	2,65	2,9	3,0	3,1
Обмінна енергія, МДж	26,4	29,4	31,8	34,8	36,0	37,2
Суха речовина, г	1892	2107	2279	2494	2580	2666
Сирий протеїн, г	297	331	358	392	405	419
Загальний лізин, г	12,8	14,2	15,4	16,2	17,4	18
Перетравний лізин, г	9,9	11,0	11,9	13,1	13,5	14
Загальний метіонін + цистин, г	11,0	12,3	13,3	14,5	15,0	15,5
Загальний треонін, г	10,8	12,0	13,0	14,2	14,7	15,2
Загальний триптофан, г	3,7	4,2	4,5	4,9	5,1	5,3
Загальний валін, г	14,3	15,9	17,2	18,9	19,5	20,2
Загальний ізолейцин, г	11	12,3	13,3	14,5	15,0	15,5
Загальна сира клітчатка, г	154	172	186	203	210	217
Кальцій, г	16,5	18,4	19,9	21,7	22,5	23,3
Фосфор, г	13,6	15,2	16,4	18,0	18,6	19,2
Сіль кухонна, г	11	12,3	13,3	14,5	15,0	15,5
Залізо, мг	220	245	265	290	300	310
Цинк, мг	82,5	91,8	99,4	108,7	112,5	116,2
Мідь, мг	8,8	9,8	10,6	11,6	12,0	12,4
Марганець, мг	44	49	53	58	60	62

Йод, мг	0,66	0,74	0,80	0,87	0,99	0,93
Селен, мг	0,66	0,74	0,80	0,87	0,99	0,93
Кобальт, мг	1,65	1,84	1,99	2,18	2,25	2,32

Продовження таблиці 3.4.

Вітаміни:						
А, тис. МО.	4,4	4,9	5,3	5,8	6,0	6,2
Д ₃ , тис. МО.	0,44	0,49	0,53	0,58	0,60	0,62
Е, мг	220	245	265	290	300	310
В ₂ , мг	11	12,3	13,3	14,5	15,0	15,5
В ₃ , мг	26,4	29,4	31,8	34,8	36,0	37,2
В ₄ , мг	660	735	795	870	900	930
В ₅ , мг	48,4	53,9	58,3	63,8	66,0	68,3
В ₁₂ , мкг	48,4	53,9	58,3	63,8	66,0	68,3

Таблиця 3.5.

Примірний склад і поживність повнораціонних комбікормів для холостих і порослих свиноматок

Корми, добавки та поживність раціону	Рецепти			
	1 (ПК 53-2)	2	3 (з включенням БВМД)	4 (Бел НІЖ)
Ячмінь	51	45	39	46
Овес	6	5	8	6
Кукурудза	-	9	19	-
Висівки пшеничні	15	14	16	20
Шрот соняшниковий	11	10	-	9
Дріжджі кормові	4	2,5	-	1
Рибне борошно	-	3	-	5
Люцернова мука	10	8	-	10
БВМД	-	-	18	
Вапняк(крейда)	1	1	-	0,5
Кормовий фосфат (монокальцій)	1	1	-	1,1
Сіль	-	0,5	-	0,4
Премікс	1	1	-	1
В 1 кг міститься :				
Обмінна енергія , МДж	10,99	11,3	11,2	11,3
Сирий протеїн, г	152	154	155	160
Перетравний протеїн, г	125	129	128	127
Лізин, г	6,9	7,1	7,0	7,2
Метіонін + цистин	5,4	5,5	5,9	6,0
Сирий жир, г	46	49	41	37
Сира клітковина, г	75	72	83	78
Кальцій, г	12,4	11,7	10	11

Фосфор, г	8,68	8,42	8,5	8,7
-----------	------	------	-----	-----

Саме такі норми забезпечують збалансовану годівлю і дають можливість підготувати матку до періоду підсосу.

Одним із складових раціонів є клітковина, рівень якої доцільно підтримувати в межах 7–8 % сухої речовини корму. Підвищення її вмісту вище зазначеного рівня супроводжується зниженням перетравності та засвоєння речовин.

Утримують поросних свиноматок переважно у групових станках по 6 - 25 голів. При комплектуванні груп враховують живу вагу, вік, вгодованість та період поросності. За можливості в господарстві, організують моціон поросним маткам першої половини поросності на відстань до 2–х км, а у період другої половини поросності - до 1,5 км. Ці заходи дозволяють уникнути, значній мірі, ожиріння тварин, покращити апетит, сприяють підвищенню білкового, вуглеводного, мінерального та вітамінного обмінів.

Оптимальне забезпечення поросних свиноматок повноцінною годівлею, моціоном та умовами утримання дозволяє отримувати здоровий молодняк.

Ефективною вважають систему утримання тварин у приміщеннях «пусто-зайнято». Це забезпечує своєчасне формування груп підсисних маток, розміщуючи їх у приміщенні, одночасно отримувати порослят, а також в короткий термін проводити ремонт та дезінфекцію. Це стає можливим при розміщенні тварин у літніх лагерьх у теплу пору року. Така система дозволяє припинити розвиток патогенної мікрофлори та забезпечує профілактику різних захворювань молодняка свиней. За тривалістю санітарний розрив визначається конкретною технологією від 2-3 днів до декількох тижнів.

Стан підлоги в приміщеннях-маточниках виготовлений із стійкого матеріалу до дії різних хімічних речовин (сеча, аміак, дезинфектанти). Окремі частини підлоги виконано з керамзитобетону та щільного пластику, в яку вмонтовано для порослят маленькі електроковдри розміром 0,5x1 м.

У великих холодних приміщеннях доцільно застосовувати будиночки для утримання поросят до 3-х тижневого віку, з використанням в якості тепла ламп.

У більшості випадків опороси відбуваються вночі і тривають 2-3 год. В разі розтягнення опоросу більше 6 годин, до його проведення залучають ветеринарного лікаря.

Відразу ж після народження поросят протирають чистим рушником, перев'язують пуповину, а місце її надриву обробляють розчином йоду та гліцерину в співвідношенні 1:1, притуплюють зуби, ампутують хвости. Після такої обробки поросят утримують окремо від свиноматки, або підсаджують до неї відразу після народження і санітарної обробки, що сприяє швидкому проходженню опоросу і позитивно впливає на життєздатність молодняка.

Деякі поросята народжуються без ознак життя. У таких поросят швидко очищують ніс, рот і вуха від слизу, помірно масують боки і стегна, а також розтирають поверхню грудей та боків у напрямку до серця.

Після народження всі поросята прагнуть добратися до тепла, яке забезпечує ковдра або інфрачервона лампа. Оператор у народжених поросят проводить дезінфекцію пуповини. Часто останні поросята народжуються ослаблені та нездатні вести боротьбу за кращий сосок, тому їх необхідно підсаджувати під передні соски свиноматки. Після закінчення опоросу проводиться оприбутковування поросят і заповнюється станкова картка свиноматки.

3.5. Використання технологій вирощування підсисних поросят.

Проведення заходів, спрямованих на збереження та вирощування, добре розвинених поросят розпочинається з моменту їх народження. Відразу після народження розпочинають формування гнізд, звертаючи увагу на кількість поросят під кожною свиноматкою та вирівняністю приплоду. Найчастіше невіривняність гнізда обумовлена суттєвою різницею за масою поросят при народженні. Це викликано тим, що малим поросяткам залишаються задні

соски, чи ті що є мало функціональними. Слабших поросят сильніші відштовхують від більш молочних сосків тому перші порівняно з другими мають живу масу меншу на 10-15%, через недоїдання та часто гинуть з голоду. Причини загибелі поросят мають різний характер. У загальному відході поросят через голодування помирають майже 40-45, задавлення – 15-20%, до інших причин слід віднести порушення умов їх утримання (мікроклімат, скупченість, малоефективна дезінфекція, стан здоров'я свиноматки). Відхід поросят взимку на 10-15% більший, ніж влітку.

Значна загибель новонароджених поросят настає через їх низьку життєздатність в умовах переохолодження і голодування. Це настає через високий вміст води в організмі новонароджених поросят та майже відсутній волосяний покрив і підшкірний жир, які затримують тепло. У зв'язку з цим температура тіла у них швидко знижується: за перші 30 хв. після народження - на 1,5-2°C, а в послідуєчому істотно залежить від температури приміщення - на 3-4 та інколи 5-10 °C. У процесі переохолодження поросят, порушується нормальне функціонування органів і систем організму, що призводить до їх загибелі.

У зоні відпочинку новонароджених поросят оптимальною температурою є 28-30°C, з подальшим її зниженням до 60-денного віку до 18-20 °C

Оператор після опоросу якомога швидше підсаджує до свиноматки. Спожите поросятами молозиво містить повноцінний перетравний протеїн (до 16%), мінеральні солі і значну кількість імунних тіл, що знижують ризик виникнення інфекційних захворювань.

Поросята-сисуні досить вимогливі до умов утримання. Поросят утримують у сухих та чистих станках, які обладнані локальним обігрівом і налагодженою вентиляцією повітря в приміщеннях, що забезпечує відповідний мікроклімат.

Потреба поросят перших днів життя в поживних речовинах повністю задовольняється материнським молоком. Однак, починаючи з 4-5-го дня

життя потреба у поживних речовинах поросят значно перевищує їх надходження з материнським молоком.

Дефіцит в організмі феруму починається на 7-10-й день життя поросят. Для запобігання анемії поросят з 2-3-денного віку внутрішньом'язово вводять ін'єкції феродексу (1,5 мл), фероглюкіну (2 мл), урзодерану (5 мл) або інших феровмісних препаратів. За їх відсутності використовують розчини сульфатів феруму або купруму. Іноді оператор перед кожною годівлею соски свиноматки змочують цими розчинами, а коли поросята почнуть їсти самостійно, їм дають їх з водою чи кормом.

У перші 1,5-2 тижні життя в організмі поросят акумулюється за добу на 1 кг живої маси 0,3-1 г кальцію і 0,2-0,6 г фосфору. В зв'язку з цим, починаючи з 3-4-денного віку, сисунів доцільно підгодовувати крейдою, кістковим борошном, деревним вугіллям, червоною або жовтою глиною. На великих комплексах широко використовують спеціальний комбікорми у формі невеликих гранул, які досить поживні та привабливі на смак.

Мінеральна підгодівля поросят вимагає достатнього їх забезпечення питною водою на 1 кг живої маси необхідно 165-200 г води. В перші доби життя потребу у воді поросята задовольняють за рахунок молока матері. Однак, через високу жирність молока, поросята на 4-5-у добу життя відчують велику спрагу, це проявляється у смоктанні підстилки, питті сечі, що часто викликає в них розлад травлення. Для цього з третього дня життя поросят забезпечують чистою свіжою водою температурою не нижче 12 °С.

Молоко свині характеризується високим рівнем білка та жиру, однак його не вистачає для забезпечення нормального росту і розвитку поросят у підсисний період. Це найгостріше проявляється вже протягом третьої декади їх життя, а тому вимагає привчання до поїдання різних кормів.

У господарстві привчання сисунів до споживання концентрованих кормів слід з 6-8-го дня життя, коли в них з'являються нові зуби, а через подразнення ясен у них виникає потреба жувати щось тверде. Спочатку їм

дають підсмажене зерно ячменю, пшениці чи кукурудзи, це сприяє розвитку зубів і стимулює секреторну функцію слинних залоз.

З 15-20-го дня після народження поросяткам можна розпочинати давати добре подрібнені соковиті корми (моркву, буряки, гарбузи), які краще згодовувати сирими разом з концкормами. Доцільно згодовувати сінне борошно (взимку) або зелену масу (влітку): розпочинаючи давати по 10-15 г та збільшуючи до 2-місячного віку до 100 г на голову.

Для забезпечення досягнення живої маси 16-18 кг поросятами у 60-ти денному віці, під час підсисного періоду необхідно згодовують на кожну голову 16-18 кг концкормів, 19-22 кг збираного молока, 5-6 кг соковитих кормів. Схему підгодівлі поросят-сисунів наведено в таблиці .

Нормально розвиненими поросята-сисуни вважаються, коли у віці 15 днів вони важать 4-4,5 кг; 30 - 6,5-8; 45 - 12-13 і 60 днів - 16-18 кг.

У господарстві поросят-сисунів годують повнораціонними комбікормами за рецептами Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН (табл. 3.6; 3.7).

Таблиця 3.6.

**Орієнтовна схема підгодівлі поросят-сисунів
(на одну голову за підсисний період)**

Корми, г	Вік поросят, дні												Всього, кг
	5-7	8-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	45-50	51-55	56-60	
Молоко збиране	70	100	150	200	300	350	400	450	500	550	600	650	21260
Зерно підсмажене (ячмінь, горох, кукурудза)	25	40	50	-	--	-	-	-	-	-	-	-	0,445
Дерть	-	15	30	120	170	220	280	330	380	450	550	650	15,985
Соковиті	-	-	-	30	40	50	75	100	125	150	200	250	5,100
Сінне борошно	-	-	-	10	15	20	30	50	65	80	90	100	2,300
Сіль	-	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	10	0,366

**Рецепти комбікормів-концентратів для поросят
до 60-денного віку, % за вмістом**

Компоненти	1	2	Компоненти	1	2
Ячмінь	45,9	43,7	Крейда	0,8	1
Овес	12	10	Сіль	0,3	0,3
Кукурудза	10	15	Премікс П-51-1	1	1
Висівки пшеничні	8	8	В 1 кг корму міститься:		
Горох	5	-	кормових одиниць	1,14	1,15
Шроти	6	8	перетравного протеїну, г	153	156
Борошно:			лізину, г	8,9	8,6
трав'яне	2	2	метіоніну+цистину, г	6,2	6,8
рибне	3	2	триптофану, г	2,1	2,2
м'ясо- кісткове	3	2	кальцію, г	7,6	7,8
Дріжджі кормові	3	4	фосфору, г	5,6	5,2
Молоко сухе збиране	2	3			

Одним з критичних етапів кожної технології виробництва свинини є відлучення поросят від свиноматок відлучення поросят у господарстві проводять у 30 і 40-45-денному віці.

Одним з ефективних способів відлучення поросят є роздільне утримання свиноматки і приплоду за 10-12 діб до відлучення. При цьому роздільне утримання поступово збільшують на 20–25 хв., постійно збільшуючи час для того, щоб до моменту відлучення поросята майже цілий день були без свиноматки. Такий прийом сприяє комфортному поїданню кормів згідно діючих норм та виробляє в них схильність до самостійного перебування.

Свиноматок після відлучення переводять у приміщення для тварин холостого періоду, а поросят у групу дорощування.

Одним з критичних періодів у житті поросят є дорощування. Це обумовлено відсутністю в їх раціоні материнського молока як основного продукту та джерела імунних тіл, контакту з матір'ю, перегрупуванням і переміщенням їх в нові, часто на початку стресові, умови утримання. В

зв'язку з цим у практиці свинарства поросят після відлучення залишають у станку впродовж 10-14 днів. У подальшому формують групи поросят за рівнем розвитку, переводять їх в групові станки (20-22 гол.) у приміщення для дорощування (Рис.3.10). В станку передбачено фронт годівлі на одну голову від 17 см в 60 днів та до 22-25 см в 120 денному віці, площа станка на 1 голову - $0,35\text{м}^2$, температура 20-24 °С, швидкість руху повітря взимку - 0,2, в літку - 0,4-0,6 м сек.

Після закінчення періоду дорощування кращих поросят переводять у приміщення для відгодівлі, де їх утримують групами по 10 – 15 голів у станку

3.6. Удосконалення технології відгодівлі свиней

Продуктивність свиноматок найчастіше характеризується рівнем багатоплідності, величиною лактації та ростом і розвитком нащадків. Показники продуктивності останніх в істотній мірі залежать від різних варіантів їх поєднуваності та умов годівлі і утримання. Це найчастіше визначає біологічні та господарсько-корисні ознаки. Для порівняльне вивчення окремих господарських та біологічних особливостей одержаного молодняка від поєднання кнурів внутрішньопородних типів УВБ-3 із свиноматками УВБ-1 нами було проведено експеримент.

Отримані експериментальні дані, які наведені у таблиці 4.1., свідчать, що мінімальною багатоплідністю – 11,2 новонароджених поросят характеризувались свиноматки внутрішньопородного типу УВБ-1 за чистопородного розведення, тоді як у їх помісей цей показник переважав на 14,3% та великоплідністю – 20%. Однак, за масою поросят при відлученні чистопорідні тварини мали дещо більшу вагу на 5% та збереженість -9%.

Резюмуючи слід зазначити, що в умовах годівлі і утримання, типових для багатьох господарств, доцільно для підвищення продуктивності поєднувати свиней внутрішньопородного типу УВБ-1 великої білої породи з кнурами УВБ-3 м'ясного типу свиней. Але для повної гарантії отримання високоякісної та дешевої свинини необхідно також мати уявлення про ріст і

відгодівельні показники отриманої продукції.

Таблиця 3.8

Відтворювальні якості піддослідних свиноматок

Групи	Народилось живих поросят, гол	Великоплідність, кг	При відлученні в 60 днів		Збереженість приплоду, %
			кількість поросят, гол.	жива маса поросят, кг	
I	11,2±0,32	1,10±0,01	10,34±0,19	16,37±0,15	78,3
II	12,80±0,11	1,32±0,012	10,87±0,22	18,24±0,29	85,1

I група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-3 (кнури)

II група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-1 (кнури)

n- кількість свиноматок у групі

Багаточисленими дослідженнями виявлено, що на норму реагування, організму свиней у вигляді прояву господарсько-корисних ознак істотний вплив здійснює їх генотип. Матеріали експериментів свідчать чистопорідній та помісний молодняк, який отриманий в результаті поєднання УВБ-3 із УВБ-1 при аналогічному типі годівлі і умовах утримання має неоднаковий рівень скоростиглості (таблиці 3.8.).

Отримані результати із оцінки піддослідних тварин (6 свинок, 6 кастратів) свідчать, що за показниками росту і розвитку піддослідного молодняка - живою масою чистопорідні підсвинки УВБ-1 мали нижчі показники середньодобових приростів на 10,7%, напруги росту – 14,2%, конверсії корму – 10,0% (табл. 3.9.).

Відгодівельні якості молодняку свиней при різних рівнях годівлі, n-12

Піддослідні групи	Поєднання	Відгодівельні якості при нормованому способі годівлі		Витрата корму на 1 кг приросту, корм. од.
		вік досягнення живої маси 100 кг, днів	середньодобовий приріст, г	
I	УВБ-1 ×УВБ-3	170,37±3,74	798,15±9,75	4,0
II	УВБ-1 × УВБ-1	194,64±2,47	720,47±6,35	4,4

I група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-3 (кнури)

II група - УВБ-1 (свиноматки) – УВБ-1 (кнури)

n- кількість молодняку у групі

Комплексна модернізація галузі свинарства проходить на основі оптимізації кормовиробництва, визначенні гетерозисних поєднань придатних до використання в умовах промислової технології істотно збільшує рентабельність вирощеної свинини та фонд оплати праці господарства. Матеріали проведених досліджень свідчать, про те, що прилиття крові кнурців-плідників внутрішньопородного типу УВБ-3 свиноматкам УВБ-1 характеризувались

В результаті визначення економічних показників встановлено, помісні тварини переважали чистопорідних за рівнем - середньодобових приростів на 10,7%, меншим терміном досягнення живої маси 100 кг – 14,2% і конверсії кормів 10,0%, та собівартістю 1 ц приросту живої маси на 7,7% (табл. 3.10.),

Таблиця 3.10.

Економічна ефективність вирощування чистопорідних і помісних тварин

Показники	Групи	
	I	II
Кількість голів у групі, гол.	12	12
Жива маса 1 голови, кг		
- при постановці на відгодівлю	30,6	26,8
- при знятті з відгодівлі	100,8	100,6
Середньодобовий приріст 1 голови, г	798 15	720,45
Вік досягнення живої маси 100 кг, дн.	170,4	196,6
Витрати кормів, корм. од. – на 1 кг приросту	4,0	4,4
Собівартість 1 ц приросту, грн.	3206	3470
Реалізаційна ціна 1 ц свинини, грн.	3800	3800
Одержано прибутку на 1 ц, грн.	594,1	330,3
Рівень рентабельності, %	18,5	9,5

Вищим рівнем рентабельності виробництва свинини на 9% характеризувались помісні свині порівняно і чистопорідними.

ВИСНОВКИ

Виходячи з результатів виконаної роботи можна зробити такі висновки:

1. ТОВ «Агрофірма Петрівське» - прибуткове багатопрофільне сільськогосподарське підприємство господарство з високорозвиненими галузями рослинництва та тваринництва.
2. Встановлено, підвищення відтворювальних якостей свиноматок осімінених спермою кнурів-плідників внутрішньопородного типу УВБ-3 на 14,3% та великоплідністю – 20%, а також меншу вагу новонароджених поросят та їх збереженість відносно чистопорідних тварини УВБ-1× УВБ-1.
3. Виявлено, що помісний молодняк (УВБ-3× УВБ-1) порівняно із чистопорідним УВБ-1× УВБ-1 характеризується вищими середньодобовими приростами на 10,7%, меншим періодом відгодівлі 100 кг – на 14,2% і конверсії корму – 10,0% .
4. За умови нормованої годівлі помісний відгодівельний молодняк дає можливість отримувати свинину із меншою собівартістю 1 ц приросту живої маси на 7,6% та вищим рівнем рентабельності виробництва свинини на 9%.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

1. Для підвищення відтворювальних та відгодівельних якостей свиней є перспективним використовувати кнурів–плідників внутрішньопородного типу УВБ-3 для осіменіння свиноматок внутрішньопородного типу УВБ-1 для отримання свинини із меншою собівартістю, що підвищує рентабельність ведення галузі свинарства в господарстві.